

Tjóðskaparligur samkomudagur og ein kirkjuligur hátíðardagur

Frá gamlari tíð eru tey úr øllum bygðum komin til Havnar á Ólavssøku, til ting og stevnur, til fundir og samkomur, til leikir og ítróttir, til dans og skemtunnar, til at hitta vinir og frændir.

I 1930 skrivaði J. DAHL, próstur, hesa grein í Varðanum:

»Ólavssøka, gamla fragdardið! Føroyar garpar stevna fróir, um teir evna, til at halda gleim í Havnarby.«

TAÐ var hin 29. juli 1030, at Ólavur hin heilagi, Noregs kongur, fell í bardaganum á Stiklastøðum, og tað eru so

á Ólavssøku í ár liðin 900 ár, síðan hetta hendi. Við tað at deyðadagur Ólavs kongs altið her í Føroyum hevur verið minstur og hildin sum ein hátíðardagur, kann tað ikki vera so heilt burtur úr lagi at flyta fram her nokur minningarorð.

Hvør var Ólavur? Og hvat gjørdi hann? Hann var kongaborin, føddur 995, sama árið sum Ólavur Tryggvason kom heim aftur til Noregs. Hann var ættaður frá Haraldri hinum hárfagra, og sum so mangur í teirri ættini hevði hann góðar gávur og merkilg

evni, og tíðliga var hann mentur. Ikki meira enn 12 ára gamal fór hann í viking, og skipsmenninir, sum vóru í ferðini við honum, góvu honum longu tá konganavn. Hann herjaði í viking nokur ár, bæði fyrri eystan og vestan, serliga í Onglandi og grannalondunum har; og hann var millum teir fremstu í hernaði.

Tey hververk, sum vórðu gjørd á slikum vikingaferðum, vóru mangan hervilig; og neyðin, sum stóðst av teimum, var stór. Sum eitt dømi um tilgongdina skal bert hetta verða nevnt:

Árið 1011 tók ein flokkur av vikingum borgina Canterbury, og teir fangaðu erkebispin Ælfheah, ein av mætastu og bestu monnum í hini angulsaksisku kirkjuni; sami maðurin, sum nokur ár frammanundan hevði skírt Ólav Tryggvason. Teir kravdu at fáa loysipening fyrri hann. Ein dagin stóð hesin gamli maðurin mitt í hesum vikingaflokkinum, sum hóttaði hann og rópaði eftir pengum; men hann segði nei, hann hvorki kundi ella vildi lata teir fáa gull fyrri liv sitt, og heldur ikki vildi hann heita á vinir sínar fyrri at loysa seg út. Tá spann øði í vikingarnar, og við kjotbeinum bardu teir bispin til deyða.

Óll líkindi eru til, at Ólavur eisini var har uppi í ta ferðina, men ein slíkur tilburður man ivaleyst hava havt sterka ávirkan á sál hansara.

Nakað stutt aftaná, 1014, kom hann til Rúðuborgar (Rouen) í Normandinum og dvaldist har um stund. Teir menn, sum tá ráddu í Rúðuborg, vóru sjálvir komnir av Norðbúgvum. Um hetta mundið gekk víða hvar og serliga um Normandið ein sterk, andlig rørsla, og eitt nýtt kristið liv birtist í. Henda rørsla var spróttin út frá hinum víðgítina kloystrinum Cluny í Burgund, og hon hevði allar staðir, har sum hon vann fram, sterka ávirkan á livið millum manna. Har kom at vera ein góð og vokur siðmenning, eitt ríkt andligt liv og høg mentun, og menn fóru fram við spekt og við høgvi. Undangongumenninir í hesum menningararbeiði har í Normandinum vóru teir hertugin í Rúðuborg sjálvur, Rikard og Robert, bróðir hansara, sum var erkabispur. Lívið, sum her varð livað, var í mongum fornum so ólíkt tí óflýggjaskapi, sum eyðkendi vikingalivið og heiðinskapin. Hin ungi Ólavur varð hugtikin av hesum, og har í Rúðuborg tók hann við kristnari skirn, og sum tey gomlu orðini siga um hann »tá gjørdist hann allur annar maður«.

Hann hevði hugsað um at gera eina ferð til Jorsalalands; men meðan hetta var í umbúnaði, drøymdi hann eina náttina, at maður kom til hansara og segði: »Far heim aftur til óðals tíns, tí at tú skalt vera kongur í Noregi allar ævir.« Av Jorsalaferðini

kom so einki at verða, men hesin dreymur kom ígjøgnum tíðirnar at leggja ein seran dæm á allar tær søgur, sum komu at verða sagdar um Ólav kong, at hann skuldi vera Noregs avigi kongur.

Um várið 1015 fór hann so heim aftur til Noregs. Í ferðini við honum vóru millum aðrar menn bisparnir Rudolvur úr Rúðuborg og Grimkel úr Onglandi, menn av norskarí ætt, báðir frálikir menn. Teir lendu á oynni Selju. Tá ið teir komu upp á land, gleið Ólavur í móruni og sakk niður. »Nú datt eg,« hevði hann tá fyrri munni á ser. »Tú datt ikki, kongur; men nú festi tú fót í Noregi,« helt ein av fylgismönnum hansara fyrri. »Tað kann so vera, um Gud vil,« segði tá Ólavur.

Heimkomin visti hann, hvat hann vildi: Alt Noregs land skuldi vera eitt ríki, og tann siðmenning, sum hann hevði sæð, onnur fólk áttu, skuldi eisini ongnast hansara egna fólk, so at Noregs fólk skuldi vera eitt kristið fólk.

Hesir báðir hovuðstættirnir ganga ígjøgnum alt kongaverk Ólavs: at bjarga Noregi frá fíggingdum innlendis og útlendis og savna og sameina fólkid og at kristna fólkid.

Fólkid var sundurslitid í ósemju og tvídrátti; nógvir vildu ráða, og landið var tí farið sundur í nógv smárikki, og útlendskir menn, serliga Knútur kongur hin mikli í Danmørk, royndu at leggja landið undir seg.

Hesum mátti annað skil koma á; ríkið skuldi vera eitt, og fólkid skuldi standa saman sum eitt samfelag. Herjing og oyðing, rán og ófriður bæði á sjógv og landi, bæði burtur og heima, skuldu halda upp; at fólk skuldi fáa loyvi til at liva og arbeiða í friði og náðum. Konir menn siga, at orðið landafríður fyrstu ferð er nevnt í einum samtiðar kvæði um Ólav kong.

Men tí mátti fólkid taka við kristnari trúgv og skifta sið. Allir gamlir, ringir heidnir siðir skuldu verða lagdir av, og kristin siðmenning koma í staðin. Hørgar og avgudahov vórðu brotin niður, og kirkjur bygdar aftur fyrri. Óll gomul yvirtrúgv um gand og veittrar og allar vondar maktir, sum gjørdi livið so tungt og dapnurt og ótrygt, skuldi verða týnd; — tað er av hesum at tað í kvæðunum hjá okkum so ofta verður kvæðið um, at Ólavur kongur herjar móti trøllum. Kristin trúgv skuldi birta ljós og kraft og selan frið, skuldi skapa ein annan hugsunarhátt, elva fram lýdni og rættferð, arbeidshug og arbeidsgleði og halga alt livið.

Sjálvandi kom stríðið at vera hart millum hitt gamla og hitt nýggja lagið; smátt gekk at vinna fram, mótsøðan var sterk, nógvir gjørdust fíggingdar hansara, so at hann at endanum noyðdist at rýma úr landinum og líka eystur í Garðaríkið.

Nakað harðrændur kundi hann sjálvur eisini vera, og ikki fór hann altíð um við mykingum. Men gjøgnum lið-

1000
kr.
í hondina

»GOLDEN PHEASANT TEA« (gull fasan te)

GULL FASAN TE er te í luxusklassa. Hetta er sera velsmakkandi te

Spyrjið eftir GULL FASAN - GOLDEN PHEASANT TE

Við at senda inn endan av hvørjum pakka til

GULL FASAN

postbox 148

3800 Tórshavn

innan 15. august - kunnu tygum vinna:

1 vinningur	kr. 300
10 vinningar	à kr. 50
8 vinningar	à kr. 25
20 eykavinningar	við tepakkum

Keypið tað besta - keypið GOLDEN PHEASANT TE - gitið fyrri góðsku

Heilsøla fyrri Føroyar

Havgrímur Johannessen

telefon 12177